

Andreas Kossert, *Prusy Wschodnie. Historia i mit*

Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2009, ss. 399.

Na polskim rynku wydawniczym ukazała się w 2009 roku bardzo cenna książka autorstwa Andreasa Kosserta pt. *Prusy Wschodnie. Historia i mit*. Należy dodać, iż książka została wydana wcześniej w Niemczech w 2005 roku. Pracę poświęcono całym Prusom Wschodnim od najdawniejszych dziejów aż do czasów dzisiejszych – nie tylko Warmii i Mazur, ale także terenom dzisiejszego Obwodu Kaliningradzkiego i Kraju Kłajpedzkiego. W pracy została zawarta bardzo bogata niemiecka i polska bibliografia dotycząca tych terenów. W obiektywny, ciekawy, łatwy, a zarazem wieloaspektowy sposób autor opisuje historię tych ziem oraz panujące tu na przestrzeni dziejów stosunki społeczno-polityczne, w tym religijne. Z książki można wiele się dowiedzieć o wielowiekowym wschodniopruskim wieloetnicznym i kulturowym dziedzictwie. Poruszana jest w niej także sprawa pamięci historycznej i kulturowej, która jest rezultatem wiekowych procesów tożsamościowych w Prusach Wschodnich. Można w niej prześledzić, z jaką łatwością pamięć zbiorowa poddawana była manipulacjom i zafałszowaniom.

Autor ukazuje, iż te tereny niejednokrotnie stanowiły przedmiot ideologicznej manipulacji. Prusy Wschodnie były od stuleci miejscem styku kultur – przede wszystkim niemieckiej, polskiej i litewskiej. Oddziaływały na regiony polskie, litewsko-nadbałtyckie i rosyjskie. Warto wspomnieć, iż żadna inna prowincja niemieckiego obszaru językowego nie wyróżniała się tak wieloetniczną odrębnością mieszkańców jak Prusy Wschodnie. Stanowiły one swojego rodzaju tygiel etniczny i wy-

znaniowy. Jak zauważa autor, wieloetniczny świat Prus Wschodnich po I wojnie światowej zaczął ustępować etniczemu nacjonalizmowi, który obok niemieckiego nie tolerował żadnego innego języka. Z chwilą przejścia przez te ziemie Armii Czerwonej i zakończenia II wojny światowej wielowiekowy świat Prus Wschodnich legł w gruzach. Stosunki społeczno-polityczne łącznie ze składem etnicznym zmieniły się diametralnie. Prusy Wschodnie zostały ostatecznie podzielone pomiędzy Rosję, Polskę i Litwę. Życie w stronach ojczystych dla Wschodnioprusaków stało się piekłem. Zdecydowana większość mieszkańców tej krainy została wyrwana ze społecznych i materialnych więzi. Musiała ona zaczynać życie od nowa, zwłaszcza w Republice Federalnej Niemiec. Po przemianach społeczno-politycznych w Polsce w 1989 roku oraz upadku muru berlińskiego spuścizna kulturowa Prus Wschodnich zaczyna być na nowo odkrywana.

Na marginesie warto wspomnieć, że książka Kosserta oraz książka Roberta Traby pt.: *Wschodniopruskość. Tożsamość regionalna i narodowa w kulturze politycznej Niemiec* (Borussia, Olsztyn 2007), wzajemnie się uzupełniają, ukazując kwestie historyczno-polityczno-społeczne Prus Wschodnich, sprawę pamięci historycznej i kulturowej zwłaszcza w latach 1914–1933.

Zachęcam gorąco do przeczytania tej książki. Jest ona ważnym źródłem dla osób interesujących się przeszłością i teraźniejszością tej krainy, a zarazem dla tych, którzy chcieliby lepiej poznać historię Prus Wschodnich oraz panujące tam stosunki społeczno-polityczne.

Paweł Popieliński